

Oponentský posudek bakalářské práce Tibora Košťála: „Příprava a rentgenová difrakční analýza supravodivých tenkých vrstev nanesených metodou IJD“.

Předložená práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol, které se postupně věnují vysokoteplotním supravodičům, přípravě tenkých vrstev pomocí IJD techniky, rentgenové difrakci, experimentům a vlastním výsledkům s diskuzí.

Největší přínos práce spatřuji ve dvou věcech: a) v propojení dvou laboratoří KIPL FJFI a prozkoumání cesty od přípravy tenké vrstvy po její charakterizaci; b) získání cenných prvních zkušeností s rtg reflektivitou, která zatím nebyla standardně v rtg laboratoři na KIPL prováděna.

Jako nedostatky považuji chybějící citace v teoretické části, kde jsou téměř výhradně citovány pouze zdroje převzatých obrázků a není tedy jasné, z kterých pramenů autor čerpal. V dnešní době nelze ani kladně hodnotit kvalitu převzatých obrázků. Pro vlastní pochopení a celkový vzhled práce by bylo přínosnější nakreslit obrázky vlastní. Převzaté obrázky používat jen ve vhodných případech. V průběhu čtení práce jsem se také ztrácel v označení vzorků. V dnešní uspěchané době, kdy jsme zavaleni informacemi, jsou jasnost a srozumitelnost velmi důležité. Např. vzorek označený c3 by mohl být c700 (kde 700 značí teplotu) apod. Vzorky p1 a p2 jsem nenašel v přehledových tabulkách a jejich význam je zřejmý pouze z textu. Otočení tabulek o 90° na str. 28 je pro čtenáře nepřívětivé, mezery mezi jednotlivými tabulkami nedostatečné. Obdobně obrázky prezentující výsledky fázové analýzy by mohli být detailněji provedené. Např.: příslušné fáze v obrázku 5.8 mohly být také barevně vyznačeny v pravém horním rohu obrázku (nejenom slovně vypsány pod obrázkem), či pod obrázkem 5.2 by mohlo být uvedeno, že se jedná o vzorky substrátu před a po aplikaci lisování, aby to čtenář nemusel hledat v textu. V textu jsem nenašel popis, jak byla měřená rtg reflektivita. Část textu od strany 43 o hloubce vnikání by si zasloužila vlastní podkapitolu. Všechny křivky na obrázku 5.24 by měli být spíše v jednom obrázku. Popis osy y pouze „hloubka vnikání“ je zavádějící, mělo by být jednoznačně uvedeno, o jakou hloubku vnikání se jedná.

Ač mám po technické stránce řadu připomínek, z pohledu experimentátora na mne působí práce dobrým dojmem. Autor charakterizoval připravené vrstvy pomocí klasické difrakce a úspěšně provedl fázovou analýzu. Rtg reflektivita, jak se ukázalo v průběhu práce, neposkytla u žádného měřeného vzorku požadované výsledky – tloušťku vrstvy. Dokonce ani naměřený kritický úhel neodpovídal očekávaným hodnotám. Pravděpodobným důvodem je, jak je správně diskutováno v závěru práce, že tloušťka vrstvy byla moc velká a nebylo tedy možné pozorovat s dostupným přístrojovým vybavením oscilace intenzity. Důvod, proč nesedí pozice kritického úhlu, by mohl ležet ve tvaru vzorku, který není dokonale rovný či v přítomnosti kapek na povrchu. Rozdílné složení povrchové práce, jak je diskutováno v závěru, by dle mého názoru, nemělo posunout kritický úhel tak velkým způsobem.

Pro další pokračování s rtg reflektivitou bych autorovi doporučoval si blíže osahat metodu pomocí ideálních vzorků. Např. tenká vrstva zlata na skle – takový vzorek by měl být na katedře přítomen.

K práci mám na autora několik otázek.

- 1a) Jaké clony byly použity pro měření reflektivity?
- 1b) Jak závisí ozářená délka vzorku na difrakčním úhlu pro použité clony?
- 1c) Jak vypadá korekční faktor na přezáření vzorku?

- 2a) S jakým nastavením byla měřena rtg reflektivita (velikost clon apod.)?
- 2b) Jaké bylo rozlišení experimentálního měření reflektivity?
- 2c) Pro jak tlusté vrstvy budou ještě pozorovatelné oscilace intenzity při měření reflektivity pro použité experimentální uspořádání?
- 2d) Proč je měření rtg reflektivity zobrazeno/měřeno pouze od cca $0,10^\circ$ [θ].

- 3) S použitím vzorců (3.4) a (3.10) odvodte výrazy pro určení tloušťky vrstvy:
  - a) ze zeslabení dané linie substrátu měřené před a po nanesení tenké vrstvy,
  - b) ze změny intenzity dané difrakce substrátu měřené pod různými úhly dopadu primárního svazku,
  - c) ze změny intenzity alespoň dvou různých difrakcí substrátu (např. 111 a 222 Ni)
  - d) ze změny vlnové délky použitého záření?A jaký postup je v jakém případě vhodný?

- 4) Zda byla měřena vodivost připravených tenkých vrstev, či zda se tento experiment plánuje?
- 5) Proč se liší čistící nebo pracovní tlak pro různé vzorky?
- 6) Jak jsou časově náročné jednotlivé kroky přípravy vzorku a jaký byl celkový čas přípravy?
- 7) Mikroskopie vzorku byla prováděna autorem?

Celkově na mne práce zanechala dobrý dojem a ohodnotil bych ji stupněm B – velmi dobře.

V Praze dne 4. 2. 2021

Ing. Jan Drahekoupil, Ph.D.

Fyzikální ústav, AV ČR
Na Slovance 2
Praha 8
182 21